

Ortodox religion 30.3.2021

Slutgiltiga beskrivningar av goda svar 18.5.2021

Tabellen i denna fil (på sidan 5) är inte nödvändigtvis fullkomligt tillgänglig för till exempel användare av skärmläsningssystem.

Grunderna enligt vilka bedömningen gjorts framkommer i de slutgiltiga beskrivningarna av goda svar. Uppgiften om hur bedömningsgrunderna tillämpats på examinandens provprestation utgörs av de poäng som examinanden fått för sin provprestation, de slutgiltiga beskrivningarna av goda svar och de föreskrifter gällande bedömningen som nämnden gett i sina föreskrifter och anvisningar. De slutgiltiga beskrivningarna av goda svar innehåller och beskriver inte nödvändigtvis alla godkända svarsalternativ eller alla godkända detaljer i ett godkänt svar. Eventuella bedömningsmarkeringar i provprestationerna anses vara jämförbara med anteckningar och sålunda ger de, eller avsaknaden av markeringar, inte direkta uppgifter om hur bedömningsgrunderna tillämpats på provprestationen.

Religionsundervisningens centrala uppgift är att stödja den studerandes allmänbildning i fråga om religioner och livsåskådningar. I religionsundervisningen sätter sig den studerande in i olika religioner och religiositet som fenomen samt religionslöshet. I den ortodoxa religionsundervisningen fördjupar sig den studerande i den ortodoxa kyrkans och kristendomens olika utvecklingskedor. Undervisningen omfattar också den ortodoxa kyrkans viktigaste principer när det gäller lära och etik. Dessutom går den studerande igenom andra betydelsefulla kyrkor och religioner. Religionerna granskas som en del av kulturen, kulturtraditionen och samhället samt individens och samfundets liv.

Provet i religion innefattar nio uppgifter, av vilka examinanden bör besvara fem. Provet omfattar två delar. Del 1 består av sex uppgifter. Varje uppgift ger 0–20 poäng. Del 2 består av tre uppgifter, som ger 0–30 poäng per uppgift. Av uppgifterna i del 1 kan man besvara tre, fyra eller fem, av uppgifterna i del 2 högst två. Det maximala antalet poäng i provet är 120. För att nå detta poängantal måste examinanden besvara tre uppgifter i del 1 och två uppgifter i del 2.

Provet innehåller uppgifter av olika karaktär och svårighetsgrad. En del av uppgifterna förutsätter ett koncentrerat och kort svar, en del att man behärskar stora ämnesområden och svarar i essäform. Uppgifterna kan innehålla material som texter, bilder, videor, kartor, diagram, figurer och statistik. Innehållet i materialet bör utnyttjas, tillämpas och bedömas på ett sakligt sätt. Om en uppgift har material bör man i regel hänvisa till det i svaret. Uppgifterna kan innehålla begränsningar i fråga om teckenmängd. I detta fall är

det fråga om den rekommenderade maximilängden för svaret. Då sänks inte poängen för svaret om teckenmängden underskrids, ifall sakinnehållet är tillräckligt och framställningen tydlig. En stor överskridning av teckenmängden sänker poängen på det sätt som för varje uppgift anges i beskrivningarna av goda svar.

I provet i religion bedöms examinandens faktakunskaper, hantering av informationen och framställningsätt. I fråga om faktakunskaper bedöms examinandens kännedom om sakinnehållet i lärokursen i religion och den centrala begreppsapparaten som berör religioner och livsåskådningar. I svaren bedöms också hur innehållet i svaret motsvarar uppgiften och hur väl avgränsat svaret är. I alla uppgifter är utgångspunkten för bedömningen att svaret motsvarar uppgiften. Om uppgiften förutsätter till exempel jämförelse, fås också vikt vid det i bedömningen. En stor faktamängd är inte till fördel om fakta är oväsentliga för uppgiften. Sakfel och en felaktig användning av begrepp sänker vitsordet.

I fråga om hanteringen av informationen bedöms examinandens förmåga att presentera, analysera, bedöma och tillämpa kunskap om religioner och livsåskådningar. Uppmärksamhet fås speciellt vid hur övertygande de framförda synpunkterna är, hur de motiveras och hur ämnet problematiseras. Ett lyckat svar visar att examinanden självständigt behärskar sin kunskap om religioner och livsåskådningar och kan hantera den utifrån tidigare erhållna fakta och behandla religionsfrågor på ett analytiskt sätt ur många olika synvinklar. Dessutom är fakta, motiverade ställningstaganden och åsikter klart åtskilda från varandra.

I fråga om framställningssättet bedöms svarets konsekvens, helhet och stilistiska smidighet. Flytande och vårdad svensk sakprosa värderas i svaret. Upprepningar och ett otydligt eller oredigt framställningsätt sänker vitsordet.

I fråga om faktakunskaper presenteras de mer detaljerade kriterierna separat för de olika uppgifterna. Beskrivningen av svarens kvalitet är inriktad på två nivåer: ett gott svar, som motsvarar cirka 50 procent av hela poängtalet, och ett berömligt svar, som avser cirka 80 procent av poängtalet. I uppgifter med många delar fastställs poängen separat för de olika delarna, ifall inte annat sägs i uppgiften. Ifall uppgiften består av ovanligt många delar ges särskilda direktiv för poängsättningen. I fråga om omfattande essäuppgifter är beskrivningarna av ett gott svar alltid endast riktgivande. De innehåller i första hand element som är centrala i gymnasiestudierna, men utöver dem kan examinandens svar innehålla andra väsentliga aspekter.

Allmänt taget är ytterligheterna i fråga om faktakunskaper svar som över huvud taget inte innehåller fakta och begrepp som är väsentliga för ämnesområdet, och svar som visar en utmärkt behärskning av

ämnesområdet. Utmärkande för det sistnämnda är till exempel att de begrepp som är väsentliga för ämnesområdet har använts på ett sakkunnigt och naturligt sätt och att de fakta som presenteras i svaret är mångsidiga och precisa. Mellan dessa ytterligheter ligger ett så kallat gott svar, som innehåller en del väsentliga aspekter på ämnesområdet och där användningen och definitionen av begreppen i huvudsak är sakliga. Ett sådant svar kan också innehålla enstaka sakfel.

I allmänhet följer faktakunskaperna, hanteringen av informationen och framställningssättet varandra åt, eftersom gestaltning av fakta som är väsentliga för helheten, användning av sakenliga begrepp, konsekvens i argumentationen och stilistisk smidighet hör ihop. Nedan ges allmänna riktlinjer som åskådliggör olika faktorer som bör beaktas vid bedömningen av i första hand hanteringen av informationen och framställningssättet.

De svaga svaren är stilistiskt oklara, ostrukturerade och besvarar uppgiften endast delvis eller inte alls. I sådana svar utnyttjar man inte materialet och framförda synpunkter motiveras inte vederhäftigt. Sådana svar ger i regel under en fjärdedel av hela poängtalet.

Under hälften av hela poängtalet ger också sådana svar som presenterar ett eller flera fakta och begrepp som är väsentliga för ämnet men som är ostrukturerade och stilistiskt oklara. Sådana svar kan också innehålla upprepningar, överdrifter, ohållbara motiveringar och uppräknings.

Ett gott svar motsvarar i bedömningen cirka hälften av hela poängtalet. Ett sådant svar besvarar i huvudsak uppgiften och innehåller flera väsentliga fakta och synpunkter på ämnet. Examinanden har åtminstone till vissa delar utnyttjat det material som hör till uppgiften, och svaret innehåller tillämpning och utveckling av fakta. Svaret visar en strävan att strukturera och motivera. Svaret kan ändå delvis vara ostrukturerat och uppräknande och motiveringarna kan vara ytliga.

Ett berömligt svar motsvarar cirka 80 procent av hela poängtalet. I ett sådant svar har examinandem lyckats skapa en konsekvent helhet av flera fakta och synpunkter som är väsentliga för ämnet. Svaret motsvarar uppgiften och språket är vårdat. De motiveringar som framförs är tydliga och mångsidiga, och fakta tillämpas och analyseras trovärdigt.

Svar som når de allra högsta poängen utmärks utöver de nämnda aspekterna av en djup förståelse av ämnesområdet och en förmåga att sätta in fakta i större sammanhang. Examinanden har utnyttjat material som hör till uppgiften på ett insiktsfullt sätt och relaterat dem till varandra. Svaren utgör välunderbyggda

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

helheter stödda av argumentation. De kan också innehålla fyndiga och överraskande synpunkter och öppningar mot alternativa sätt att närma sig problemet.

Bedömning av studentexamensprovet i religion

Poängtal	under 25 %	25–50 %	50 %, gott svar	80 %, berömligt svar	över 80 %
Faktakunskaper: Det som bedöms är kunskap om faktainnehållet enligt läroplanen, korrekt och precis användning av begrepp, överensstämmelse mellan innehåll och uppgift samt avgränsning av svaret.	Svaret innehåller väldigt lite eller ingen för ämnesområdet relevant kunskap och väldigt få eller inga för ämnesområdet relevanta begrepp.	Ett eller flera för ämnesområdet relevanta fakta och begrepp presenteras i svaret.	Svaret innehåller flera för ämnesområdet relevanta fakta, användningen och definitionerna av begrepp är huvudsakligen korrekta. Svaret kan innehålla enstaka faktafel (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar).	Svaret visar berömliga insikter i ämnesområdet; begrepp används sakkunnigt och naturligt, och de kunskaper som presenteras i svaret är mångsidiga och exakta (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar).	Svaret visar en djuplodande förståelse av ämnesområdet och en förmåga att koppla kunskapen till vidare sammanhang.
Hantering och presentation av kunskap: Examinandens förmåga att presentera, analysera, utvärdera och tillämpa kunskap bedöms. Presentationen bedöms med tanke på svarets följdriktighet, enhetlighet och stilistiska smidighet.	Svaret är stilistiskt osammanhängande och ostrukturerat. Det motsvarar endast delvis eller inte alls uppgiften. Uppgiftens material har inte utnyttjats och de framlagda ståndpunkterna har inte motiverats adekvat.	Svaret är ostrukturerat och stilistiskt osammanhängande. Det kan innehålla upprepningar, överdrifter och icke-trovärdiga motiveringar och vara katalogartat.	Svaret motsvarar huvudsakligen uppgiften. I svaret presenteras flera för ämnesområdet relevanta fakta och synpunkter. Uppgiftens material har utnyttjats till vissa delar och svaret visar tecken på tillämpning och utveckling av kunskap. Det finns en strävan efter en följdriktig struktur och motiveringar, men svaret kan ställvis vara ostrukturerat och katalogartat. Motiveringarna kan vara rätt ytliga.	Flera för uppgiften relevanta fakta och synpunkter har kopplats ihop till en följdriktig helhet. Svaret motsvarar uppgiften och är värdat till sitt språk. De framlagda motiveringarna är tydliga och mångsidiga. Kunskapen tillämpas och utvecklas på ett trovärdigt sätt.	De olika materialen för uppgiften har utnyttjats på ett insiktsfullt sätt och har ställts i relation till varandra. Motiveringarna är övertygande och väl argumenterade. Svaret kan innehålla sinnrika synpunkter och öppningar till alternativa angreppsvinklar.

Del 1: 20-poängsuppgifter

1. Påståenden om religioner (20 p.)

Kyrkohistoria

1.1 De viktigaste läromässiga definitionerna i den ortodoxa kyrkan har utarbetats (1 p.) (flervalssvar)

- på apostlarnas möte (-1 p.)
- i Jerusalem (-1 p.)
- på kyrkomöten (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.2 Till den ortodoxa kyrkans kyrkofäder hör (1 p.) (flervalssvar)

- Theoderik den Store och Gregorius den Store (-1 p.)
- Johannes Chrysostomos och Basileios den Store (1 p.)
- Johannes och Paulus (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.3 Flest medlemmar har de orientaliska kyrkorna i (1 p.) (flervalssvar)

- Sydostasien (-1 p.)
- Indien (1 p.)
- Afrika (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.4 Ortodox judendom är (1 p.) (flervalssvar)

- en läromässig inriktning i den ortodoxa kyrkan (-1 p.)
- en mysteriereligion i antikens Rom (-1 p.)
- en inriktning inom judendomen (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Den ortodoxa kyrkans lära

1.5 Med begreppet "den andra Eva" åsyftas (1 p.) (flervalssvar)

- Jungfru Maria (1 p.)
- Maria Magdalena (-1 p.)
- Moder Teresa (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.6 Änglarna Mikael och Gabriel i ikonostasen är (1 p.) (flervalssvar)

- serafim (-1 p.)

- ärkeänglar (1 p.)
- keruber (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.7 Den ortodoxa kyrkan lär att (1 p.) (flervalssvar)

- en lutheran som ansluter sig till den ortodoxa kyrkan måste bli omdöpt för att bli medlem i kyrkan (-1 p.)
- alla som vill får delta i eukaristin (-1 p.)
- smörjelsens eller oljeväsningens sakrament inte är detsamma som den sista smörjelsen i den katolska kyrkans lära (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.8 Korsprocessionen är en symbol för (1 p.) (flervalssvar)

- spridningen av kyrkans budskap till hela världen (1 p.)
- övergången av människans själ till världen efter döden (-1 p.)
- Jesus sista vandring (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Ortodoxin i Finland

1.9 I Finlands ortodoxa kyrka kan man till biskop viga en som är (1 p.) (flervalssvar)

- frånskild (-1 p.)
- änklings (1 p.)
- gift (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.10 Den högsta makten i ett stift utövas av (1 p.) (flervalssvar)

- kyrkoherden (-1 p.)
- metropoliten (1 p.)
- mitraprosten (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.11 Den första som utförde ortdoxt missionsarbete bland skoltsamerna var (1 p.) (flervalssvar)

- Johannes av Valamo (-1 p.)
- Trifon av Petschenga (Petsamo) (1 p.)
- Alexander av Svir (Syväri) (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.12 Patriark Bartholomeos är (1 p.) (flervalssvar)

- den andliga ledaren för Finlands ortodoxa kyrka (1 p.)
- grundaren av Finlands ortodoxa kyrka (-1 p.)
- en biskop i Finlands ortodoxa kyrka (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Den kristna kyrkan

1.13 Dominikanorden står för en levnadsform vars bakgrund är (1 p.) (flervalssvar)

- ortodox (-1 p.)
- katolsk (1 p.)
- anglikansk (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.14 När Martin Luther inledde reformationen var han (1 p.) (flervalssvar)

- katolsk munk (1 p.)
- professor i medicin (-1 p.)
- gruvarbetare (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.15 Till Ekumeniska Rådet i Finland hör (1 p.) (flervalssvar)

- Judiska församlingen i Helsingfors (-1 p.)
- Katolska kyrkan i Finland (1 p.)
- Jehovas vittnen (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.16 I den lutherska kyrkans sakrament ingår (1 p.) (flervalssvar)

- jordfästning och vigsel till äktenskap (-1 p.)
- dop och nattvard (1 p.)
- prästerskap, bikt och sjuksmörjelse (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Heliga böcker

1.17 Apostlarnas gärningar i Nya testamentet beskriver (1 p.) (flervalssvar)

- Jesu verksamhet tillsammans med apostlarna (-1 p.)
- apostlarnas verksamhet som efterföljare av Jesu missionsbefallning (1 p.)
- aposteln Paulus missionsresor (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.18 Texterna som läses på en ortodox liturgi innehåller avsnitt ur (1 p.) (flervalssvar)

- de fyra Moseböckerna (-1 p.)
- Petrus fyra brev (-1 p.)
- de fyra evangelierna (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.19 I Toran beskrivs hur (1 p.) (flervalssvar)

- profeterna förkunnar dom över romarna (-1 p.)
- Salomo bygger Jerusalems tempel (-1 p.)
- Mose tar emot lagen från Gud (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.20 Koranens ursprungliga språk är (1 p.) (flervalssvar)

- persiska (-1 p.)
- arameiska (-1 p.)
- arabiska (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

2. Klimatförändringen och de tio budorden (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och strukturerat examinandens diskuterar klimatförändringen ur de tio budordens synvinkel. I tillägg bedöms hur trovärdigt examinandens analyserar vilka budord som lämpar sig bäst för diskussionen.

I ett gott svar (10 p.) lägger examinandens fram att Gud enligt den ortodoxa kyrkans lära gav budorden för att beskydda människan och för att hjälpa henne leva ett bra liv. Examinanden betraktar klimatförändringen ur minst två budords synvinkel.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinandens klimatförändringen på ett mångsidigt, strukturerat och djupgående sätt ur minst tre budords synvinkel. Examinanden har valt att använda budord som är relevanta med tanke på klimatförändringen.

Svaret kan innehålla till exempel följande synpunkter:

- att ge frågan en specialstatus (2 budet)
- att bromsa konsumtionen (8 och 10 budet)
- att uppskatta immateriella saker (4 budet)

- att skydda liv (6 budet)
- att bära ansvar (9 budet).

3. Tweetar som kommenterar religion (20 p.)

Uppgiften består av fyra delar som bedöms separat.

För varje svar på en tweet (3.1–3.4) kan man få högst 5 p. och då är uppgiftens totala poängantal 20 p. I bedömningen av varje enskild del gäller kriteriet att man för en korrekt synpunkt i svaret kan få högst 2 p. Ett förtjänstfullt framförande av synpunkterna kan ge 1 p., sålunda ger ett svar som innehåller en synpunkt högst 3 poäng och ett som innehåller två synpunkter högst 5 poäng. För fem poäng krävs ett förtjänstfullt framställningssätt.

För varje tweet presenteras nedan exempel på sådana kunskapsmässiga synpunkter för vilka man kan få poäng enligt ovanstående princip. Även andra relevanta kunskapsmässiga synpunkter är möjliga. I bedömningen beaktas Twitters karaktär av mikrobloggtjänst, och därför kan det i svaret ingå mycket tätt packade kunskapsmässiga synpunkter, eventuellt också med utnyttjande av förkortningar.

Om examinandan överskrider den föreskrivna längden med över 20 procent (56 tecken) minskar det poängantalet med två poäng.

3.1 (5 p.)

Examinanden kan bygga upp sitt svar utgående från till exempel följande kunskapsmässiga synpunkter, samtidigt som hen beaktar Twitters karaktär av mikroblogg:

- Hinduismen är inte uteslutande en fredlig religion: förutom icke-våldsprincipen (ahimsa) känner man i hinduismen till våldsprincipen (himsa). Exempelvis i Bhagavadgita vägleder Krishna var och en att göra sin plikt, den som hör till krigarkasten ska döda i krig. Under den senaste tiden har hindunationalister gjort sig skyldiga till många våldsdåd mot minoriteter i Indien.
- Också till kristendomen hör en tradition av icke-våld, eftersom Jesus sa ”Den som griper till svärd skall med svärd förgås”, ny översättning: ”Alla som griper till svärd skall dödas med svärd”. De pacifistiska kristna förklarar Gamla testamentets våldsamma texter som händelser i forntiden, som inte på något sätt utgör ett exempel för de kristna. Inom kristendomen tolkas Gamla testamentet i ljuset av Nya testamentets principer om kärlek till nästan.

- Att stereotypiskt presentera religioner som kristendom och hinduism, med hundratals miljoner anhängare, som endera fredsälskande eller krigiska är en orätt mot mångfalden i dessa religioner.

3.2 (5 p.)

Examinanden kan bygga upp sitt svar utgående från till exempel följande kunskapsmässiga synpunkter, samtidigt som hen beaktar Twitters karaktär av mikroblogg:

- Bibelns ursprungsberättelser tas bokstavligt närmast inom den krets som omfattar så kallad fundamentalistisk bibelsyn. Kyrkorna inom huvudinriktningen godkänner en naturvetenskaplig syn och därmed den av Darwin presenterade uppfattningen om arternas uppkomst och livets utveckling, samt förenar den med tanken på Gud som skapare.
- Det är möjligt att tro på Bibelns centrala budskap samtidigt som man tror på modern naturvetenskap. Bibelns ursprungsberättelser är till sin stilart mytiska texter, och de kan därför läsas som i första hand symboliska beskrivningar av skapelsen och av hur syndafallet skedde i världen.
- Vetenskapen och religionen kan anses besvara olika frågor: religionen besvarar de så kallade yttersta frågorna, som vetenskapen inte tar ställning till.

3.3 (5 p.)

Examinanden kan bygga sitt svar på följande kunskapsmässiga synpunkter med hänsyn till Twitters karaktär som mikroblogg:

- Den ortodoxa kyrkan firar påsk.
- Den ortodoxa kyrkan har inga kvinnliga präster eftersom frågan enligt den ortodoxa kyrkans syn när det kommer till kritan hänförs sig till hur sakramenten förrättas, till exempel vem som är den egentliga förrättaren av nattvarens sakrament.
- Den ortodoxa kyrkans syn beror också på frälsningsordningen i gudamänniskan Kristus vars översteprästerliga verksamhet fortsätter i det kristna prästämbetet i vår tid.
- Under kyrkans första århundraden assisterade kvinnliga diakoner vid dop.
- Kyrkans negativa inställning till kvinnligt prästerskap betyder inte att man ringaktar kvinnans person utan tvärtom, eftersom kvinnan i Jungfru Maria har upphöjts till att vara högre vördad än keruber och serafim.
- I ortodoxa kyrkan kan endast ett allmänt kyrkomöte där överhuvuden för samtliga ortodoxa kyrkor är närvarande ta ställning till läromässiga frågor, dvs. patriarken i Konstantinopel eller en enskild lokalkyrka kan inte bestämma ensam.

3.4 (5 p.)

Examinanden kan bygga sitt svar på följande kunskapsmässiga synpunkter med hänsyn till Twitters karaktär som mikroblogg:

- Den ortodoxa kyrkan har flera fasteperioder, i vilka ingår julfastan, påskfastan, apostlarnas fasta och Jungfru Marias fasta.
- Varje vecka är onsdagen och fredagen fastedagar.
- Förebild för den kristna fastan är Jesu 40 dagar långa fasta i öknen innan han inledde sin offentliga verksamhet, och traditionen har förts vidare av kyrkofäderna och klosterämbetet.
- Fastan innebär inte bara att man avstår från vissa matvaror och absolut inte att man är utan näring hela dagen som under muslimernas ramadan.
- Enligt den ortodoxa kyrkans lära innebär fastan också andligt fastande som betyder att man granskar sitt förhållande till Gud, deltar i gudstjänster och biktens sakrament samt aktiverar sitt böneliv.
- I flera religioner, till exempel i hinduismen och islam, är fastan en del av religionsutövningen eller en del av förberedelserna för religiösa riter eller handlingar.
- Fastan har varit och är också en del av den judiska religionen.

4. Jesus-lakanen (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden diskuterar vilka möjligheter och risker reklamkampanjen för Jesus-lakanen medför ur annonsörens synvinkel.

I ett gott svar (10 p.) diskuterar examinanden mångsidigt två eller ytterligare flera synvinklar, så att det i svaret ingår diskussion både om möjligheterna och om riskerna. Svaret illustreras med exempel som anknyter uttryckligen till reklamkampanjen för Jesus-lakanen.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinanden ingående ur minst två synvinklar vilka möjligheter reklamkampanjen för Jesus-lakanen ger och ur minst två synvinklar vilka risker den medför. I svaret ingår diskussion uttryckligen kring vilken betydelse det har att man i reklamen hänvisar till det heligaste i kristendomen: Jesus och händelserna kring hans död.

Det är särskilt förtjänstfullt att examinanden jämför kampanjen för Jesus-lakanen med någon annan reklamkampanj som utnyttjat religiösa teman och utgående från jämförelsen gör insiktsfulla observationer.

I svaret kan man föra fram till exempel följande synvinklar:

- I enlighet med uppgiften diskuteras möjligheter och risker uttryckligen ur annonsörens synvinkel, alltså det företag som tillverkar och marknadsför produkten, men i svaret kan man också föra fram hur de här synvinklarna avspeglas på andra aktörer, så som konsumenterna, de kristna, de kristna kyrkorna osv.
- Möjligheter för annonsören är till exempel stor publicitet och synlighet för produkten och därmed främjande av försäljningen.
- Risker med reklamkampanjen för annonsören är till exempel negativ publicitet och den medföljande risken för renomméet, en låg försäljning, alltså att reklamkampanjen misslyckas med att främja försäljningen, anklagelser för kränkande av sådant som för vissa människor är heligt samt bojkotter mot produkterna och hela företaget.
- Annonsen kan diskuteras ur synvinkeln för brott mot trosfrid och de tio budorden, som omnämns i utlåtandet.
- Till vilka och hurdana religiösa teman anknyter annonsen indirekt och vilka möjligheter och risker medför det: Jesus som kristendomens centralperson och som en del av den treeniga Guden; händelserna kring Jesu död och uppståndelse som centrala händelser för den kristna läran; diskussion kring händelse: redan i de kristna berättelserna är Jesus förknippad med tanken om att han är hånad och korsfäst.
- I hur hög grad och i vilken form är det godtagbart att religion utnyttjas för kommersiella ändamål: vilka olika synpunkter, reaktioner och till dem hörande möjligheter och risker är kopplade till det?
- Till vem riktar sig annonsen: annonsen mottas med positiva eller negativa reaktioner beroende på hur den tolkas och på konsumenternas egen övertygelse.
- En hurdan bild av kristendomen skapar annonsören indirekt med sin annons: föds associationer exempelvis till kristna väckelserörelser (flygblad med Jesus kommer – är du redo?) eller till det exceptionella med svepduken i Turin; vilken betydelse har det att annonsen indirekt kopplar kristendomen till positiva egenskaper, såsom hållbarhet och ändamålsenlighet; förstärker eller utmanar annonsen stereotyper om kristendomen?

5. Hinduism, judendom och shintoism som etniska religioner (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden diskuterar hur begreppet etnicitet kan tillämpas på tre mycket olika religiösa traditioner och hur strukturerat hen jämför hur en så uppfattad "eticitet" tar sig uttryck i respektive religion.

I ett gott svar (10 p.) visar examinanden att hen förstår att det med "etnisk religion" i det här sammanhanget syftas på att religionen inte strävar efter att breda ut sig till nya områden genom missionsarbete, eller på att den som räknar sig som representant för en sådan religion i första hand baserar det på härkomst eller kultur. Dessutom redogör hen för minst ett konkret exempel på hur etniciteten syns i var och en av de tre religionerna.

I ett berömligt svar (16 p.) motiverar examinanden varför de tre religionerna som nämns i uppgiften klassificeras som etniska religioner och diskuterar skillnaderna i "etnicitet" mellan dem. Dessutom förhåller sig examinanden kritisk till en förenklad användning av begreppet. I svaret ingår flera konkreta exempel på hur etniciteten syns i de här tre religionerna. Svaret har ett jämförande grepp.

Det är särskilt förtjänstfullt att i svaret också diskutera problematiken med begreppet "religion" vid sidan av att analysera begreppet "etnicitet". Det är också särskilt förtjänstfullt att jämföra etniska religioner som klassificeras som världsreligioner med ursprungsfolkens religioner.

I svaret kan ingå till exempel följande synvinklar:

- För alla tre religioner gäller olika grunder för varför de inte utför missionsarbete i dess traditionella form: av tradition hör till hinduismen väsentligt den kast en person är född till, som definierar personens religiösa plikter; en definition som jude baserar sig på släktlinjen som ärvs från mammans sida; shintoism kan betraktas som Japans nationella religion, som anknyter till japansk mark och landets heliga platser – därför kan den inte överföras utanför Japan.
- Karakteristiskt för de religioner som behandlas i uppgiften är deras nära koppling till en kultur och ett visst land och område, och de myter, berättelser och festtraditioner som de är förknippade med: Indiens betydelse i hinduismen, Israels betydelse i judendomen och Japans betydelse i shintoismen.
- I de religioner som behandlas i uppgiften betonas draget att en person kan representera religionen kulturellt, men samtidigt till sin övertygelse vara till exempel ateist (exempelvis judendomen kan betraktas både som religion och som etnisk identitet).
- I de nämnda religionerna finns också rörelser som strävar efter att sprida traditionen genom missionsarbete och skaffa konvertiter. Till exempel många hinduiska rörelser som klassificeras som nyreligiösa (såsom Krishna-rörelsen) utför aktivt missionsarbete i västländerna.
- På vissa villkor kan man konvertera också till judendomen. Redan i Nya testamentet hänvisas till "de Gudfruktiga", som var intresserade av judendomen och övervägde att konvertera till den.

- Shintoism är en japansk religion och ingår som en del i den japanska religiösa identiteten. I allmänhet anses att man egentligen inte kan konvertera till den, även om vem som helst som så önskar kan delta i de flesta shintoritualerna.
- Som ord anknyter "etnicitet" till den nationella härkomsten och skapar en mycket snäv uppfattning; att till exempel beskriva hinduismen som en etnisk religion är såtillvida problematiskt att människor från många folkgrupper, som till språk och kultur skiljer sig från varandra (t.ex. bengaler, tamiler) räknas som hinduer i Indien.

6. En händelse under kyrkoåret (20 p.)

I svaret bedöms hur grundligt och mångsidigt examinandens redogör för teofanin, dess bibliska bakgrund och läromässiga betydelse samt kyrkliga seder och bruk i anknytning till högtiden.

I ett gott svar (10 p.) presenterar examinandens händelse under det ortodoxa kyrkoåret som bilden föreställer och ritualen i anknytning till den genom att ta upp minst tre synpunkter som är väsentliga med tanke på temat. Examinanden visar att hen känner till den bibliska berättelsen bakom traditionen.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinandens för teofanins betydelse i den ortodoxa kristendomen på ett mångsidigt och grundligt sätt ur flera synvinklar, och presenterar olika traditioner i anknytning till teofanifirandet.

Svaret kan innehålla till exempel följande synpunkter:

- Högtiden firas i Finland den 6 januari.
- Den stora vattenvälsignelsen är en del av högtiden.
- Ritualens symboliska betydelse hänför sig till Kristi dop.
- Kristus blev döpt vid Jordanfloden. Kristi dop hänförde sig till Johannes Döparens verksamhet och var egentligen inte ett så kallat kristet dop.
- Kristus blev döpt av Johannes Döparen som också kallas för Förelöpare.
- Till en början motsatte sig Johannes Döparen att han skulle döpa Kristus.
- Vid dopet var den Helige Ande närvarande i form av en duva och Gud fadern som en röst som hördes från himlen.
- Händelsen kallas också för Guds uppenbarelsefest eftersom den treeniga Guden uppenbarade sig för mänskligheten för första gången.
- Ritualen i bilden hänvisar till dopets sakrament i den ortodoxa kyrkan.

- Den ortodoxa kyrkan praktiserar barndop.
- I sakramentet blir den som döps medlem i den ortodoxa kyrkan.
- I den ortodoxa kyrkan förrättas det en stor vattenvälsignelse på teofanidagen till minne av Kristi dop.
- I den stora vattenvälsignelsen går man vanligtvis i procession till ett naturligt vattendrag där prästen sänker ett kors i vattnet tre gånger och ber den Helige Ande att helga vattnet. Prästen välsignar kyrkofolket genom att bestänka folket med det helgade vattnet.
- Man tar heligt vatten med sig hem. Man dricker det till själens och kroppens hälsa.
- Om det inte finns någon sjö eller något annat vattendrag i närheten av kyrkan förrättas vattenvälsignelsen inne i kyrkan.
- I den ortodoxa traditionen är vattnet ett element som förmedlar Guds nåd, välsignelse och helgelse.
- Händelsen i bilden föreställer inte vuxendop.
- Det grekiska namnet på högtiden är Theofania (Θεοφάνια) som betyder Guds uppenbarelse.
- Också ett annat namn, Epifani, används om högtiden.
- Bilden föreställer en teofaniceremoni enligt den ryska ortodoxa kyrkans tradition "att doppa sig i Jordan".
- Det finns olika lokala traditioner i anknytning till teofanin.

Del 2: 30-poängsuppgifter

7. Att vifta med videkvistar som ett religiöst och kulturellt fenomen (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

7.1 (20 p.)

I svaret bedöms hur vidsträckt och mångsidigt examinandens diskuterar betydelsen av att vifta med videkvistar ("virpominen") i ortodoxin.

I ett gott svar (10 p.) analyserar examinandens betydelsen av att vifta med videkvistar i ortodoxin genom att ta upp minst tre synpunkter som är väsentliga med tanke på ämnet. Examinanden visar att hen känner till den bibliska berättelsen bakom traditionen och ortodoxa seder och bruk i anknytning till videkviststraditionen.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinandens betydelsen av att vifta med videkvistar inom ortodoxin på ett omfattande och grundligt sätt. I svaret beskriver examinandens palmsöndagens händelser och redogör

detaljerat för traditioner i anknytning till att vifta med videkvistar. Svaret kan också innehålla en jämförelse med de sekulära formerna av traditionen.

Svaret kan innehålla bl.a. följande synpunkter:

- Palmsöndagen är en av de rörliga högtiderna och dess tidpunkt är kopplad till påsken.
- Palmsöndagen infaller en vecka före påsken.
- Att vifta med videkvistar påminner om palmsöndagens händelser då Jesus red in i Jerusalem på en åsna och folket tog emot honom som en Messias genom att ropa "Hosianna, Davids son". Han uppfyllde en profetia.
- Folket hälsade Jesus med palmkvistar som i norr symboliseras av videkvistar.
- Palmkvisten betraktas som ett segertecken.
- I Sydeuropa använder de ortodoxa kyrkorna palmkvistar eller delar av dem i högtiden medan man i norr använder videkvistar.
- Videkvistarna välsignas under vigilian på Lazaruslördagen som i likhet med palmsöndagen är en glad festdag före lidandet.
- Genom att vifta med videkvistar önskar man sina släktingar, gudföräldrar och bekanta välsignelse och lycka.
- Också djur kan välsignas med videkvistar.
- I Finland dekorerar man videkvistarna med silkes- eller kräppapper.
- Kvisten ges till den man välsignar som i sin tur ger lön till den som viftar.
- Enligt traditionen får man chokladäggen och karamellerna från den man välsignar först på påsken eftersom palmsöndagen efterföljs av den stora veckan (en fastevecka före påsken).
- De ortodoxa klär inte ut sig, till exempel till häxor, eftersom det handlar om en religiös sed.
- Hemma placeras den välsignade videkvisten bakom en ikon och den bränns efter påskperioden (40 dagar).
- De traditionella ramsorna man brukar läsa medan man viftar med videkvistar påminner om högtidens budskap och att Jesus red in i Jerusalem, till exempel: *virvon varvon tuoreeks, terveeks (jag viftar dig frisk med en videkvist)*.
- Det karelska namnet på palmsöndagen är *virboi*.

7.2 (10 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden diskuterar betydelsen av traditionen att vifta med videkvistar som en del av det finländska immateriella kulturarvet.

I ett gott svar (5 p.) nämner examinanden att videkvisttraditionen är en del av karelsk-ortodoxa seder och bruk. Svaret innehåller också diskussion om de lutherska och sekulära formerna av videkvisttraditionen i det finländska kulturarvet.

I ett berömligt svar (8 p.) diskuterar examinanden på ett mångsidigt och insiktsfullt sätt videkvisttraditionens betydelse och dess förändring ur det immateriella kulturarvets synvinkel i Finland. I svaret används materialet 7.C på ett insiktsfullt sätt med tanke på videkvisttraditionen. Svaret tar också i beaktande att målet med Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet (2003) är att beskydda kulturarvet och att hålla det levande. Att videkvisttraditionen accepterats med på listan över immateriellt kulturarv innebär också skyldigheter och ansvar för att hålla traditionen vid liv.

8. Mindfulness och den ortodoxa stillhetstraditionen (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

8.1 (20 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat och exakt examinanden redogör för stillhetstraditionen i den ortodoxa kyrkan.

I ett gott svar (10 p.) presenterar examinanden bakgrunden till den ortodoxa kyrkans stillhetstradition och dess utveckling samt vad man strävar efter med stillheten.

I ett berömligt svar (16 p.) analyserar examinanden på ett strukturerat och koncist sätt den ortodoxa kyrkans stillhetstradition genom att diskutera den med hjälp av flera exempel samt redogör för dess historiska utveckling och teologiska betydelse som en del av den ortodoxa mystiska teologin. Som en tilläggsmerit betraktas om man nämner centrala lärare och tänkare i anknytning till temat.

Svaret kan innehålla bl.a. följande synpunkter:

- Svaret tar upp begreppet hesykasm och Jesusbönen som anknyter till den.
- Hesykasmen blev till bland ökenfäderna och klosterväsendet.
- Jesusbönen och hesykasmen (= stillhet, frid) anknyter till att känna och uppleva Gud.
- Hesykasmen är en del av den asketiska ävlan.
- När man läser bönen kan man använda radbandet som hjälpmedel.
- Jesusbönen lyder till exempel så här: "Herre Jesus Kristus, Guds Son, förbarma dig över mig syndare", eller ibland helt kort "förbarma dig över mig".

- En central tanke vid hesykaskmen är att människan strävar efter att känna Guds närvaro genom oavlåtlig bön. Tekniskt sett går det till så att man först upprepar bönen otaliga gånger högt och ljudlöst.
- Hesykaskmen strävar efter att uppleva Gud och theosis, dvs. att bli lik Gud; hesykasterna strävar efter att bli kvitt störande tankar.
- Välkända fäder som skrivit om hesykaskmen är bl.a. Gregorios av Nyssa, Johannes av Sinai (Klimakos), Gregorios Palamas och Symeon den Nye Teologen.
- Boken "Stegen" av Johannes av Sinai (Klimakos) är en instruktionsbok för askesen.
- En som ber oavlåtligt kan se "det oskapade ljuset" som Symeon den Nye Teologen skriver om när han tolkar händelserna på Tabor-berget då lärjungarna mötte Jesus.
- I svaret granskas också klosterväsendets betydelse som en del av den ortodoxa kyrkans tradition av stillhet.

8.2 (10 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinandens med hjälp av textutdragen analyserar Jesusbönens och hesykaskmens samband med den österländska meditationen och mindfulness, som anknyter sig till den, samt likheterna och skillnaderna mellan dem.

I ett gott svar (5 p.) tar examinandens upp något drag hos den ortodoxa stillhetstraditionen och jämför det med den österländska meditationen och mindfulness.

I ett berömligt svar (8 p.) analyserar examinandens på ett insiktsfullt och strukturerat sätt den ortodoxa kyrkans stillhetstradition genom att med hjälp av flera exempel analysera dess likheter och olikheter jämfört med meditation och mindfulness. Som en tilläggsmerit betraktas om examinandens analyserar meditationen också i vidare bemärkelse på ett allmänt plan.

Svaret kan innehålla till exempel följande synpunkter:

- Meditationen är en del av österns kristna tradition och icke-kristna religioner.
- Enligt Buddhas undervisning är målet med meditationen att tömma sinnet på onödiga och störande tankar genom ett mantra på sanskrit.
- I den hesykastiska traditionen är målet med meditationen det motsatta, att fylla sinnet med nåden.
- I den ortodoxa traditionen har Jesusbönen också blivit en del av lekmännens vardagsliv.
- Den ortodoxa hesykastiska meditationen har inte blivit en allmän kommersiell produkt i likhet med den meditation som har sin bakgrund i buddhismen.

- Utom i buddhismen finns det meditationsformer också i andra religioner.
- I västländerna används meditation som en avslappningsteknik utan någon religiös bakgrund.
- Meditationstekniken och hesykastiska övningar liknar varandra.
- Den transcendentala meditationen (TM) togs till Europa av Maharishi Mahesh Yogi.

9. Könets betydelse för religiositet (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

9.1 (20 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat och exakt examinanden tolkar uppgiftens material och analyserar vilken betydelse könet har när det gäller religiositeten. Dessutom bedöms i svaret hur trovärdigt examinanden diskuterar orsakerna till de skillnader som konstaterats mellan könen på olika håll i världen.

I ett gott svar (10 p.) redogör examinanden i huvuddrag för informationen på kartorna och i statistiken och diskuterar orsaker till skillnaderna mellan könen, endera utgående från religionssituationen i världen eller från seder och föreställningar i olika religioner.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinanden strukturerat för informationen på kartorna och i statistiken och kombinerar information från de olika materialen. Dessutom diskuterar examinanden trovärdigt orsaker till de skillnader som konstaterats mellan könen, både utgående från religionssituationen i världen och från seder och föreställningar i olika religioner.

I svaret kan ingå till exempel följande synpunkter:

- I många stater där kristendomen är majoritetsreligion ber en större del av kvinnorna än av männen dagligen. Sådana stater är till exempel många stater i Europa, Ryssland, många stater på den amerikanska kontinenten och Australien.
- Endast i Israel, där judendomen är majoritetsreligion, ber fler män än kvinnor dagligen.
- I många stater där kristendomen är majoritetsreligion deltar en större del av kvinnorna än av männen varje vecka i en religiös sammankomst. Sådana stater är till exempel de flesta staterna på den amerikanska kontinenten och några stater i Europa.
- I många stater där islam eller judendomen är majoritetsreligion deltar en större del av männen än av kvinnorna varje vecka i en religiös sammankomst. Sådana stater är bland annat Israel med judisk

majoritet samt flera länder med muslimsk majoritet i Nord- och Västafrika, länderna i Mellanöstern samt Bangladesh, Indonesien och Malaysia.

- Bland de kristna är kvinnorna religiöst mer aktiva än männen: för kvinnorna är det vanligare än för männen att delta i religiösa sammankomster varje vecka, att be dagligen, att anse religionen viktig samt att tro på himlen, helvetet och änglar. De största skillnaderna gäller deltagande i religiösa sammankomster, bön och frågan om hur viktig man anser religionen vara (skillnaden mellan kvinnor och män 7–10 procentenheter).
- Skillnaderna mellan muslimska kvinnor och män är inte lika följdriktiga som för de kristna. Av muslimska män deltar 70 % varje vecka i en religiös sammankomst, medan kvinnornas motsvarande andel är 42 %. En något större andel muslimska kvinnor än muslimska män ber dagligen och tror på änglar, men det finns ingen skillnad mellan könen i fråga om att anse religionen vara viktig eller att tro på himlen och helvetet.
- På frågan varför de kristna kvinnorna är mer aktiva än männen finns inget entydigt svar i kristna trosföreställningar eller kristen praxis. Examinanden kan i anslutning till detta diskutera också andra orsaker, till exempel kulturella eller biologiska faktorer.
- Enligt judisk lag bör männen be och gå i synagogan oftare än kvinnorna. På sabbaten är det förbjudet att bära något och att skuffa en barnvagn, vilket kan försvåra ett besök i synagogan för kvinnor som noggrant följer sabbatsreglerna.
- För muslimska män är det en religiös plikt att delta i fredagsbönen i moskén, men för kvinnor är det frivilligt. I vissa stater och kulturer finns det dessutom fler begränsningar för kvinnor än för män i fråga om hur de kan röra sig utanför hemmet.

9.2 (10 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och trovärdigt examinanden diskuterar utmaningarna med att samla information och statistikens pålitlighet då man undersöker människornas religiositet.

I ett gott svar (5 p.) presenterar examinanden flera synpunkter ytligt eller diskuterar mer ingående två väsentliga synpunkter som anknyter till utmaningarna med att samla information och/eller statistikens pålitlighet.

I ett berömligt svar (8 p.) diskuterar examinanden mångsidigt och trovärdigt utmaningarna med att samla information och statistikens pålitlighet då man undersöker människornas religiositet.

I svaret kan ingå till exempel följande synpunkter:

- Insamlingen av information kan av många orsaker vara utmanande. Det är till exempel svårt att samla information från områden som av olika orsaker är svårtillgängliga. Också statens situation i fråga om religionsfrihet och attityder till religion i samhället kan inverka på hur öppet människor svarar när de blir tillfrågade om uppgifter som anknyter till religionen.
- Stater och religiösa samfund samlar själva in information i varierande grad. Till exempel i Finland finns det gott om statistisk information i synnerhet om den evangelisk-lutherska kyrkans medlemmar och om deltagandet i kyrkans sammankomster.
- De som svarar i enkätundersökningar kan förstå frågorna på olika sätt. Till exempel begreppet religion kan förstås på olika sätt i olika kulturer och föreställningstraditioner.
- Den bild av människans religiositet som uppkommer genom statistiken påverkas av hurdana termer och hurdan klassificering som används då man ställer frågor och samlar in information.
- De erhållna svaren kan påverkas av sättet på vilket enkäten genomförs, exempelvis huruvida personer besvarar enkäten självständigt eller i närvaro av andra personer.
- Det sampel som undersöks borde representera hela populationen. Exempelvis kan de som svarat på en enkät vara religiöst mer aktiva än de som låtit bli att svara.
- Det är svårt att sammanställa världsomfattande statistik. Till exempel i material 9.A och 9.B finns flera länder från vilka statistisk information inte finns tillgänglig.